

Oplegnotitie – Afwegingen eigen bijdrage en inning t.b.v. raadsvoorstel *Eigen bijdrage MO voorzieningen*

Dit document geeft inzicht in de verschillende afwegingen die geleid hebben tot de gevraagde besluiten in het raadsvoorstel t.a.v. de eigen bijdrage voor:

1. Maatwerkvoorziening 24-uursopvang
2. Algemene voorziening crisisopvang – Opvang Eigen Kamer
3. Algemene voorziening crisisopvang-nachtopvang

Dit document geldt als oplegger en dient gelezen te worden in combinatie met het voorliggende raadsvoorstel.

Toelichting huidige situatie

Type opvang

In de Drechtsteden is het Leger des Heils de enige zorgaanbieder van Maatschappelijke Opvang. Er worden meerdere vormen van opvang aangeboden

Type opvang	Type voorziening WMO
24-uursopvang - Herstart - eigen kamer	Maatwerkvoorziening
Crisisopvang - Opvang Eigen Kamer	Algemene voorziening
Crisisopvang - Nachtopvang	Algemene voorziening

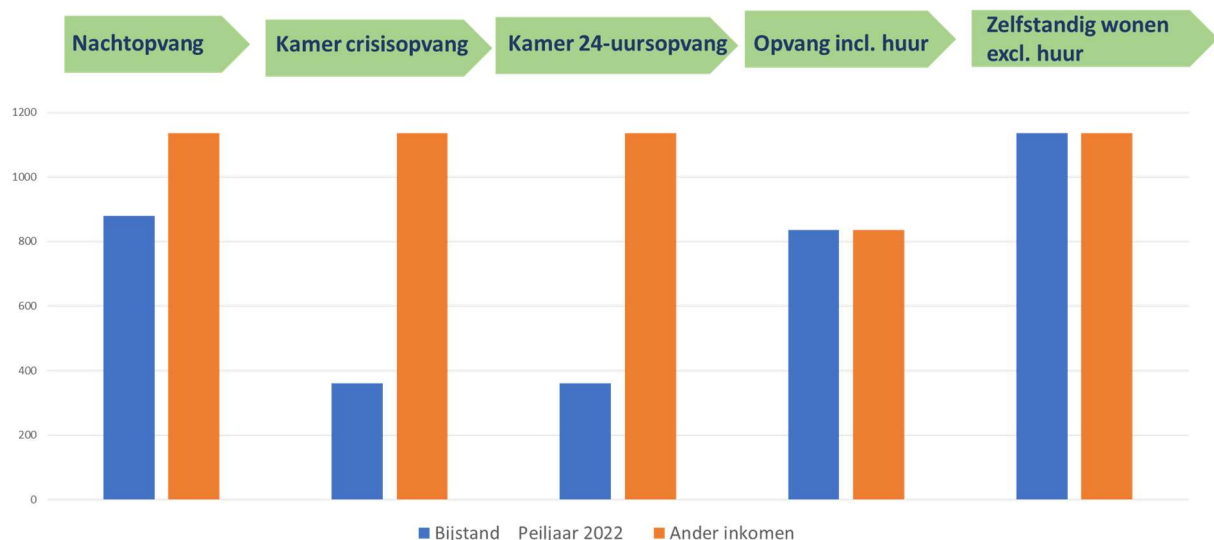
In geen van de bovengenoemde vormen van opvang betaalt de cliënt momenteel een eigen bijdrage of huur.

Financiële ongelijkheid

In alle bovengenoemde typen opvang is er een aanzienlijk verschil in inkomen tussen cliënten met een bijstandsuitkering en cliënten met een ander inkomen. De grafiek hieronder, die de klantreis in de maatschappelijke opvang uitbeeldt vanuit inkomensperspectief, laat dit zien. Ander inkomen is bijvoorbeeld WIA, Wajong, AOW, WW of een inkomen uit werk. Het verschil komt onder andere doordat de bijstandsuitkering wordt aangepast naar het type opvang en 'ander inkomen' niet.

Dit verschil verdwijnt zodra in de laatste twee stappen huur betaald wordt.

Netto inkomen tijdens klantreis, huidige situatie

Invulling eigen bijdrage

In mei 2023 heeft u een raadsinformatiebrief ontvangen waarin het voornemen tot het innen van een eigen bijdrage kenbaar is gemaakt. Het voorstel was om de eigen bijdrage in te voeren voor alle cliënten voor zover er betaalcapaciteit was. De bijdrage zou bestaan uit een vast bedrag per dag/maand per type opvang. De inning zou zoveel mogelijk via het CAK lopen en voor de crisisopvang via de zorgaanbieder, het Leger des Heils.

Oorspronkelijk voorstel eigen bijdrage per type opvang en inning.				
Type opvang		per dag	per maand	Inning door
24-uursopvang	Herstart eigen kamer	15 euro	450 euro**	Leger des Heils
Crisisopvang	Opvang Eigen Kamer	10 euro	300 euro**	Leger des Heils
Crisisopvang	Nachtopvang	5 euro	150 euro*	Leger des Heils
*Gaat in na 6 weken verblijf **Maximale bijdrage afhankelijk van betaalcapaciteit				

Afwegingen eigen bijdrage en inning per type opvang

In juni 2023 heeft er consultatie (inspraak) plaatsgevonden van de medezeggenschapsorganen en de belangrijkste stakeholders. De reacties hebben geleid tot nader onderzoek naar de ervaringen in andere gemeenten en tot het opnieuw afwegen van alle voor- en nadelen van de eigen bijdrage per type opvang. De argumenten van de medezeggenschapsorganen (Adviesraad WMO en Jeugd Dordrecht) en stakeholders (Leger des Heils en Cliëntenraad Leger des Heils) zijn daarbij meegenomen.

Onderstaand vindt u per type opvang de afwegingen en het ambtelijk advies.

1. Eigen bijdrage in de 24-uursopvang/Herstart – eigen kamer

De medezeggenschapsorganen en stakeholders hebben een uitgesproken voorkeur voor een inkomensafhankelijke bijdrage voor de 24-uursopvang in plaats van een vast bedrag per maand. Dit maakt het bovendien mogelijk om de inning via het CAK te laten lopen. Dit advies is volledig opgevolgd en verwerkt in het raadsvoorstel.

In de 24-uursopvang is de financiële ongelijkheid tussen cliënten met een bijstandsuitkering en cliënten met ander inkomen het grootst. Cliënten met voldoende ander inkomen gaan meer bijdragen bij een inkomensafhankelijke bijdrage. Dit wordt deels opgevangen door een lagere bijdrage in de eerste vier maanden.

Het grote voordeel is dat het besteedbaar inkomen beter aansluit op de volgende stap in de klantreis (opvang inclusief huur zoals bijvoorbeeld 'Doorstart' en zelfstandig wonen) en dat de financiële ongelijkheid tussen cliënten met een bijstandsuitkering en cliënten met ander inkomen in de 24-uursopvang verdwijnt.

Ambtelijk advies:

- Eigen bijdrage in de 24-uursopvang (Herstart) inkomensafhankelijk maken.
- Inning door het CAK.

2. Eigen bijdrage in de crisisopvang - Opvang Eigen Kamer

De medezeggenschapsorganen en stakeholders zijn niet tegen de eigen bijdrage in de Opvang Eigen Kamer. Ze zijn tegen het innen van de eigen bijdrage door het Leger des Heils.

Argumenten vóór een hogere eigen bijdrage in de crisisopvang - Opvang Eigen Kamer met inning door het LdH

- De aanvankelijke beoogde hoogte van de eigen bijdrage was 300 euro per maand. Doordat de bijdrage in de 24-uursopvang (Herstart) inkomensafhankelijk wordt, wordt het financiële verschil tussen de Opvang Eigen Kamer en de 24-uursopvang groter. Dit kan een belemmering vormen voor cliënten om door te stromen naar een kamer in de 24-uursopvang (Herstart). Een eigen bijdrage in de Opvang Eigen Kamer van 450 euro per maand maakt dit verschil kleiner. Uiteraard blijft gelden dat er voldoende betaalcapaciteit moet zijn.
- Het LdH onderschrijft de argumenten voor een eigen bijdrage voor cliënten met een eigen kamer in de 24-uursopvang. Voor crisisopvang - Opvang eigen kamer gelden deze argumenten even sterk. Dit zou zwaarder moeten wegen dan de bezwaren tegen het innen van de eigen bijdrage door het Leger des Heils. Als er geen eigen bijdrage in de crisisopvang – Opvang Eigen Kamer wordt ingevoerd ontstaat daar een 'opstopping' omdat er sprake is van 'gratis' verblijf en in de 24-uursopvang niet. Cliënten kiezen er dan voor om op de eigen kamers te blijven en niet door te stromen naar de 24-uursopvang (Herstart).
- Het Leger des Heils geeft bovendien aan dat het doorstroomprobleem vooral optreedt vanaf het moment dat een cliënt een eigen kamer heeft. Over het algemeen willen cliënten die overnachten in de slaapzaal graag doorstromen naar een eigen kamer. Bij de cliënten met een bijstandsuitkering zien we dat de toegevoegde waarde van een eigen kamer opweegt tegen een veel lager inkomen op zakgeldniveau.
- De inning is alleen van toepassing op cliënten met ander inkomen. Dat betreft ongeveer de helft van de 18 kamers, dus 9 cliënten. Het is makkelijker om met deze relatief kleine groep afspraken te maken over de betaling, voorafgaand aan het plaatsen op de kamer. Bij wanbetaling is het mogelijk om cliënten terug te plaatsen naar de nachtopvang.
- Het is gangbaar dat de zorgaanbieders de inning verzorgen en niet de gemeente. Het LdH doet dit in andere gemeenten ook. Het kan dus wel.

Argumenten tegen een hogere eigen bijdrage in de crisisopvang - Opvang Eigen Kamer met inning door het LdH

- Het Leger des Heils wil niet innen omdat dit de vertrouwensband met de cliënt onder druk zet en belemmerend zal werken in de relatie tussen cliënt en hulpverlener. Zie advies LdH.
- De WMO adviesraad adviseert geen inning door het LdH. Zij zien als alternatief het laten vervallen van de eigen bijdrage in de nachtopvang (zie advies WMO adviesraad). Over de Opvang Eigen Kamer wordt geen uitspraak gedaan.
- Uit gesprekken met andere gemeenten blijkt dat de inning door de zorgaanbieders overal moeizaam verloopt en dat er vaak sprake is van betaalachterstanden.

Andere opties	Argumentatie
Gemeente gaat de bijdrage innen	Als de gemeente zou innen, moet een aparte administratieve procedure ingericht worden voor relatief weinig cliënten. De cliënten in de crisisopvang zitten op gesubsidieerde plekken, de begeleiding van de cliënten wordt door het Leger des Heils verzorgd. Zij zitten het dichtst bij de cliënt.
Onafhankelijke partij gaat de bijdrage innen (voorstel Adviesraad).	Zie argumentatie bij bovenstaand punt.
De crisisopvang - Opvang Eigen Kamer valt voortaan onder een maatwerkvoorziening, waardoor het CAK kan innen.	De individuele begeleiding in de 24-uursopvang is intensiever dan op de plekken Crisisopvang – Eigen kamer, daar is de financiering ook op aangepast.

De Opvang eigen kamer wordt omgezet in een tijdelijke huurovereenkomst of woonzorg-overeenkomst. In dat geval betalen de cliënten huur.	Dit is een onwenselijke en moeilijke constructie i.v.m. de huurbescherming.
---	---

Ambtelijk advies:

- Vaststellen van de eigen bijdrage in de crisisopvang - Opvang Eigen Kamer op 450 euro per maand.
- Inning van de eigen bijdrage door het Leger des Heils bij deze kleine groep cliënten (9 cliënten).

3. Eigen bijdrage in de crisisopvang - Nachtopvang

Toelichting bijstandsuitkering daklozen en effect eigen bijdrage

Uitleg daklozenuitkering

De term 'Daklozenuitkering' wordt vaak gebruikt maar dit is een uitkering die formeel niet bestaat. Er is daarom ook geen landelijke norm vastgesteld voor de hoogte van deze uitkering.

Op basis van de participatiewet mag het college de bijstandsuitkering van een dakloze persoon lager vaststellen als hij lagere algemeen noodzakelijk kosten heeft voor het bestaan als gevolg van zijn woonsituatie.

In de praktijk wordt voor dakloze personen meestal een 20% lagere bijstandsuitkering vastgesteld ten opzichte van de bijstandsuitkering voor een volwassen alleenstaande. Rotterdam heeft gekozen voor een 30% lagere daklozenuitkering.

Effect bijdrage op daklozenuitkering

Als er sprake is van een eigen bijdrage voor de nachtopvang, passen veel gemeenten de bijstandsuitkering aan van een 20% lagere bijdrage naar een 10% lagere bijdrage, omdat de cliënt door de bijdrage hogere kosten heeft. Dit gebeurt bijvoorbeeld in Breda en Amsterdam.

Op het moment dat Dordrecht een eigen bijdrage van 5 euro per nacht zou vragen, zou de bijstandsuitkering omhoog moeten.

Vergelijking eigen bijdrage met andere gemeenten

Een vergelijking met andere gemeenten is alleen zinvol als de hoogte van de daklozenuitkering wordt meegenomen. De cliënten in Breda en Amsterdam betalen 5 euro per dag, maar krijgen een hogere uitkering dan in Dordrecht. In Breda hebben de cliënten ca. 1 euro per dag minder te besteden.

De cliënten in Rotterdam betalen geen eigen bijdrage, maar krijgen een lagere daklozenuitkering dan in Dordrecht. In Rotterdam hebben de cliënten ca. 4 euro per nacht minder te besteden. Indirect betalen de Rotterdamse cliënten dus wel voor de opvang.

Argumenten vóór een eigen bijdrage in de nachtopvang

- De eigen bijdrage sluit aan op de uitgangspunten van Integrale Visie Sociaal Domein, namelijk normalisering (Iedereen die kan betalen, moet betalen).
- De cliënten met ander inkomen hebben voldoende betaalcapaciteit om een bijdrage van 5 euro te betalen.

Argumenten tegen een eigen bijdrage in de nachtopvang

- De nachtopvang is bedoeld voor mensen die dakloos zijn en zich in een zeer kwetsbare situatie bevinden. Het vragen van een eigen bijdrage kan voor sommige mensen een financiële barrière vormen en hun toegang tot een voor hen essentiële voorziening belemmeren.
- De eigen bijdrage voor de cliënten met een daklozenuitkering is omslachtig en weinig effectief.

- De verwachting is dat de eigen bijdrage in de nachtopvang geen positief effect zal hebben op de door- of uitstroom in de volgende stappen van de klantreis.

Argumenten voor inning door het Leger des Heils

- De Sociale Dienst kan de bijdrage inhouden op de daklozenuitkering en rechtstreeks betalen aan het LdH. Dit geldt voor circa de helft van de cliënten in de nachtopvang, waardoor het LdH bij maar ca. 15 cliënten met ander inkomen hoeft te innen in de nachtopvang.
- Het is gangbaar dat de zorgaanbieders de inning verzorgen en niet de gemeente. Het LdH doet dit in andere gemeenten ook. Het kan dus wel.

Argumenten tegen inning door het Leger des Heils

- De inning voor de nachtopvang is overal in het land lastig. Contant aan de deur is niet wenselijk, het innen per maand is niet realistisch. Er zijn veel betaalachterstanden.
- Het Leger des Heils wil niet innen omdat dit de vertrouwensband met de cliënt onder druk zet en belemmerend zal werken in de relatie tussen cliënt en hulpverlener. Zie advies LdH.

Ambtelijk advies

- Geen eigen bijdrage voor cliënten in de nachtopvang. De inning is complex en moeilijk te organiseren, het leidt tot betaalachterstanden en heeft effect op de relatie zorgaanbieder-clieënt. De bijdrage in de nachtopvang draagt veel minder bij aan de doorstroming dan een bijdrage voor de eigen kamers.

Effect van de eigen bijdrage op de financiële ongelijkheid

Onderstaande grafiek laat het effect zien van de voorgestelde bijdragen op de inkomens in de 24-uursopvang en de crisisopvang Opvang Eigen Kamer.

In de 24-uursopvang is de financiële ongelijkheid nagenoeg verdwenen. In de crisisopvang Opvang Eigen Kamer is het verschil aanzienlijk afgenomen.

Netto inkomen tijdens klantreis, na invoeren eigen bijdrage

